

Külas Eestimaa serval, kust päike tõuseb

Seekordne kutse ERÜ maaraamatukogude sektsiooni XXI suveseminarile 13-15. juunil teavitas kohtumispaigaks Jõhvi, laagrikohaks Pühajõe küla Aluoja puhkekeskuse. Uurimus Eestimaa bussiliiklusest andis teada, et Viljandist saab Jõhvi Tartu kaudu, ümber istudes. Õnneks ka bussiajad klapivad, aga tunne on ikkagi, nagu reisiksime neljakesi välismaale: peaaegu viis tundi sõitu...

Rõõmsate tervitushüüete saatel kogunesime Jõhvi Keskraamatukogus. Varasematel tulijatel oli aega Jõhvi kirikuga tutvumiseks. Seal avastasime huvitava kujuga sõled ning Merle püüdis oma patte andeks paluda.

Bussitait laagrilisi tervitas Aluojal päikeselõõsas rõõmsameelne Lea Rand Toila raamatukogust, kes meid kohe kähku ka tubadesse jagas. Oeh, ongi vaja natuke seljasirutust enne lõunasööki! Mõnuleme natuke. Peale lõunasööki algab nagoonii „ametlik osa“.

Pärastlõunal jagas algatuseks häid soove Ida-Viru maavanem **Riho Breivel**. Järgnevalt sai sõna **Kultuuriministeeriumi raamatukogude nõuniku Meeli Veskus**, kes rääkis raamatukogude päevaprobleemidest.

Kuulajad olid tõsised. Omavalitsused kavandavad kokkuhoidusid mitmel moel, üks võimalus on rahvaraamatukogude ja kooliraamatukogude ühendamine, mida juba mitmes omavalitsuses tehtudki.

Nõunik selgitas üksikasju ja andis nõu, kuidas on juriidiliselt õigem asju ajada. Lubas ministeeriumipoolset abi ja toetust probleemide lahendamisel. Selgitas, et õpikukogu lisandumisel peab raamatukoguhoidja saama ka eraldi tasu selle eest ning vajab erialast väljaõpet õpikufondiga tegelemiseks. Nõunik selgitas DIGARi ja ELLU võimalusi ning pimedate veebiraamatukogu kasutamise reegleid. Ülevaatamisel on rahvaraamatukogudes e-raamatute kasutamise kord. E-raamat ei ole asi, vaid on teenus. Edumeelsetes Taanis ja Soomes on muudatused suunatud teenuste arendamisele, kusjuures Taanis suleti 2007-2009.a. raamatukogunduse uuendamise käigus ca 280 raamatukogu. On ilmne, et ka Eestis hakkavad toimuma uuendused. Kultuuriministril on plaan tulevikus rahvaraamatukogudele teavikute ostmiseks eraldatava summa eest soetada hoopis e-raamatute litsentse, et eesti kirjandus oleks e-kujul lugejale tasuta kättesaadav. Mõte on tervitatav, aga kuidas hakkavad komplekteerima need raamatukogud, kellel omavalitsuse poolne rahastamine puudub? Vastus hetkel puudub, sest omavalitsused peavad seaduse järgi garanteerima küll raamatukoguteenuse, kuid ei vastuta selle kvaliteedi eest. Mõned vallad on loonud vallaraamatukogud, selline tendents tundub jätkuvat.

Ettekanne oli päevakohane ja huvitav ning tekitas kuulajates hulgaliselt küsimusi, mistõttu arutelu venis päris pikaks. Selge on, et muudatused ei jää tulemata. Esineja sai tugeva aplausi osaliseks.

Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituudi dotsent Maria Tilk rääkis sõna jõust ja energiast, sõna ja keele maagiast.

Sisenduslikul, rahulikul häälel meenutas ta meile, et kõikjal ümbritseb meid sõna energia, millel on väga suur jõud. Ka looduse helid on omamoodi kõne, lisanduvad mitmesugused rütmid. Iidsest ajast on sõna olnud püha: vägi, millega saab haiget teha, ravida, manipuleerida. Kõikides kultuurides on olemas ühtmoodi kirjutamata reeglid: kurja ei kutsuta juurde (vandesõnad, ropud sõnad, inetused); ei valetata; ei murta lubadust (vannet); ei räägita tühja juttu. Õige ja ilus keel on ilma tühjade lisanditeta. Sõnade ütlemlisel on olulised kõik: intonatsioon, artikulatsioon, hääle tugevus. Eraldi tähenduse annavad paus või vaikus, kuid häälega võib ka terroriseerida (pidev pahur hääle, intonatsioon söövad ütlejat ennast ja ümbritsevad). Raamatukoguhoidjad peavad olema keele ja kõne osas õpetajad.

Kiiresti arenev teadus on teinud võimatuks kõike meeles pidada, info talletatakse kirjalikult. Kirjalik tekst koosneb sõnadest, jäädvustades teksti, väheneb mälu tähtsus. Seotud on kiri ja tema kalligraafia, ka kirjalik sõna kiirgab oma energiat, sest kalligraafia on kunst, inimese olemuse peegeldus. Ja mis on tänapäeva kiri? Arvutikeel, kummalised lühendid, käsi vaid toksib tähti, ei mingit kalligraafiat. Me oleme lõpetamas maagiliste märkide kirjutamist ja me mälu on muutumas. Kõike otsitakse arvutist, suheldakse arvuti abil. Me rajame nn õpitud abitust, süvenemata iseenda olemusse ja võimetusse.

Maria Tilk lõpetas oma ettekande sooviga, et kõik oskaksid oma elus kasutada palvet kui puhastust ning kõneleksid vaid ilusaid ja häid sõnu. Kõige ilusam ja puhtam loits on südamest tulev tänu.

Kuulajad olid väga tänulikud suurepärase loengu eest, mis äratas häid soove ja tundeid. Oleme edaspidi paremad inimesed!

Väikeseks õhtupoolseks lõõgastuseks tutvustaid oma maakonda läbi humoorika viktoriini **Lea Rand, Anne Kippar ja Ingrid Spits**. Saime teada, et Kurtnas on 42 järve, Estonia kaevandus asub kuni 70 m sügavusel ja veel mitmeid üksikasju. Parimad laagrilised-maakonna tundjad said tõeliselt meeldivad tuusikud teatud paikadesse: ...olete võitnud võimaluse supelda Peipsi järves...; ...jalamassaaži rannakividel...; romantikapaketi kloostri taga metsas...; pool koksi poolkoksimaelt...; olete võitnud õiguse kuulata Avinurme tünnilaada melu 23. juunil kell 16 kohaliku postkontori trepil jne. Kes ütles, et raamatukoguhoidjad on kuivikud, kes ei tea naljast midagi!?

Peale õhtusööki Aluoja Puhkekeskuses tuleb laagrist osavõtjaid tervitama Toila vallavanem Tiit Kuusmik.

Aga ees on ootamas veel agitkavade ülevaatus teemal „Kuidas propageerida eesti väärtkirjandust?“, mis töötab head meelelahutust. Igal juhul „neiud on ärevil“ ja meie otsime kottidest välja oma rekvisiidid. Kahe-Tiidune žürii ootab juba laua taga etteasteid. Ja, oh üllatust, siseneb ka Jõuluvana! Selgub, et ta tahab osa võtta ja häid „lapsi“ veidi varem meeles pidada, kui jõulude ajal. Ja siis see algab. Sõnadega on ettekandeid raske kirjeldada, aga nalja saab, samas on ka päris tõsiseid kavu. Ettevalmistamata pole kellelgi, ikkagi kohusetundlik raamatukogurahvas koos. Tutvustatakse luulet ja lastekirjandust (Marju ja Ülle Harjumaalt), vaimukalt koondatakse eesti kirjandusest „kokkuhoiu mõttes“ tegelasi, kuni alles jääb vaid Nipernaadi (Tartumaa esindus koos Ida-Viru külalisesinejaga), võrokeste etteaste kõlab ehedas võro keeles ja on tõeliselt nauditav kirjanduse pakkumine lugejale, saarlased esinevad hoogsalt, vigurijuttu ajab lastekirjanduse tegelane Volli -Tiina Põlvamaalt, Maili Hiiuamaalt esitab tõelise omaloomingulise luuletuse, pika, mõnusa ja asjakohase, eesti väärtkirjanduse kui eneseabikirjanduse kohta. Raplamaa naised on kriitilised ja annavad tuld eesti kirjanduse ja kirjanike pihta, Pärnumaa pakub välja humoorika etenduse, pealtvaatajate naerupahvakud ja tulise aplausi teenivad Viljandimaa „avastamata talendid“ igapäevast raamatukogu-elu kajastades, kus meeslugeja on kiindunud raamatukogu juhatajasse ega hooli mingitest soovitatud raamatutest, vaid soovib kohvi ja pesemisvõimalust ja habet ajada, laskmata teisi lugejaid teenindada. Žürii ja Jõuluvana ühisel otsusel kuulutatakse parimaks Hiiuamaa Maili etteaste koos väikese meenega. Jõuluvana kallistuse võib saada iga soovija. Ja õhtu tippnoodiks kujuneb žüriiliikmete üllatuslik esinemine. Nostalgiline ja kaunis õhtu. Oleme tänulikud.

Mõned lähevad hilisõhtul veel ümbruskonda uudistama, giidiks Lea. Teised naudivad saunamõnuseid ja räägivad eriala- ja muud juttu.

Teine päev oli pikk, tihe ja huvitav. Samuti kolmas: kiire, aga meelde jääv! Kuna Piia Salundi Pärnumaalt on sellest Sauga Raamatukogu blogis nii kirjanduslikult ja kenasti kirjutanud, siis tema lahkel loal lisan siia blogi aadressi <http://saugaraamatukogu.blogspot.com>, aga siiski ka järgneva lõigu:

„Järgmine päev on pikk ja tihe. Alustame külaskäiguga Kohtla-Nõmme kaevandusmuuseumi, mille külmades ja niisketes käikudes teeb meile tuuri pikaegne ladusa jutuga, naistesse lugupidavalt suhtuv kaevandustöötaja. Soojal suvepäeval soovitan soojalt! Põgusalt heidame pilgu Kuremäe Pühtitsa nunnakloostri, mis väärrib kahtlemata pikemat uitamist. Mõnusalt rahustava energeetikaga koht! Lõuna Kurtna raamatukogus-seltsimajas on maitsev ja rikkalik, hiljem bussis kipub vägisi tukk peale. Vaivara raamatukogu teise korruse saali sisenedes ja laua taga mõtlikku Andrei Hvostovi nähes ehmun täiesti ärkvele. Vaikne ja mõtlik on ka kirjaniku hääletoon, kui ta räägib, et laseks heameelega oma edukaimast raamatulapsukesest lahti, aga too ei taha kuidagi temast lahti lasta. Ja nii ta käib lugejatega kohtumas ja Sillamäe passionist rääkimas, kuigi hästi nagu ei tahakski. Vestlust juhivad kohaliku maakonnalehe ajakirjanik Teet Korsten - ei oskagi öelda, kas see kohtumisele kvaliteeti lisab. No vähemalt pole Hvostov sellise naisteväe ees päris üksinda, eks ole. Huvitav on Hvostovi mõtte kirjutada raamatusse lisapeatükk just selle maa elanikele, mis keelde teos tõlgitakse. Ja lõpetuseks loeb ta meile ette peatüki „Soome“, mis lisatakse soomekeelsele trükile. Aeg kirjaniku seltsis möödub liigagi kiiresti, juba ootab meid stalinliku arhitektuuri pärl Sillamäe, kus laheda olemisega giid Priit meile väikese tutvustava jalutuskäigu teeb. Jaa, omal ajal võis kesklinn tõesti muljetavaldav olla! Sillamäe on linn, kus elab tõenäoliselt väikseim protsent eestlasi - umbes 4.

Õhtusöögi eel üllatatakse laagrilisi kohaliku kombega võtta kõhutäie alla üks tervisenaps. Uhhh! Õnneks teeb imehea kooslus hapukurk-teraleib selle peaaegu talutavaks, elevust tekib ka omajagu. Vene kultuuriga tutvumine jätkub ansambli „Suprjadki“ saatel, mida kuulates vaadates vist suugi lahti unustan. Ühe pika laululoo jooksul kehastub Lea noormeheks ja mina näitsikuks, muuhulgas saan esimest korda elus selga sarafani!

Kaksteist tundi on möödunud ja oleme tagasi "kodus". Õhtujutuks näitab Lea meile pilte vanast Toilast, kui selle uhkuseks oli Jelissejevite perekonnale kuuluv Oru loss.

Hommikul tuleb teha päevakavas muudatusi, kuna Igor Kotjuh jääb hiljaks. Muuhulgas saab järgmise laagri korraldajatele läänemaalastele pidulikult üle antud ERÜ maaraamatukogude sektsiooni lipp. Nagu selgub, on Kotjuh väärt ootamist – tund aega teda kuulates justkui lendab. Seekord on teemaks vene kirjandus ja lektor räägib nii, et tahan kohe kõiki tema tutvustatud raamatuid lugeda! Eriti jääb kummitama aga tallinlase Andrei Ivanovi "Peotäis põrmu", millest loetakse ette katkend, miks on raske olla Eesti venelane.

Päev jätkub Toila alevikus, kus uudistame raamatukogu (oi, kui tuttav tunne on sooja päikese käest külmade kiviseinte vahele astuda – ma tean, mida sa tunned, Lea!), teeme bussiga kiire tiiru ja läheme Lea eestvedamisel tutvuma lossipargiga. See on suur ja uhke, kohtume ka vana tuttava Pühajõega. Kõrgel kaldaäärsel asuvas paviljonis silmapiiri imetledes mõtleme vist kõik, mis tunne oleks tulla siia hommikukohvi või -teed jooma, taustaks vaid linnulaul ja merekohin. Ja silmapiiril Sillamäe sadama kraanad.

Ja ongi meie laager selleks korraks läbi, ees ootab viis tundi kojusõitu. Suur tänu kõikidele korraldajatele - eriti Leale, Annele ja Ingridile, lektoritele ja osalejatele!“

Virve Kivja, Õisu RK juhataja
Piia Salundi Sauga RK juhataja